

Faunistické mapování dřevomila *Rhacopus sahlbergi* (Coleoptera: Eucnemidae) na území Česka a Slovenska

Faunistics of false click beetle *Rhacopus sahlbergi* (Coleoptera: Eucnemidae) in the Czechia and Slovakia

Michal Kavka¹ & Josef Mertlik²

¹Pobřežní 53, 284 01 Kutná Hora, Česko. E-mail: numenius@seznam.cz

²Pohřebačka 34, 533 45, Opatovice nad Labem, Česko. E-mail: mertlik@elateridae.com

Abstract: Here, we review the distribution records of *Rhacopus sahlbergi* (Mannerheim, 1823) in the Czechia and Slovakia. First record of *R. sahlbergi* from Czech is presented.

Key words: Coleoptera, Eucnemidae, *Rhacopus sahlbergi*, distribution, Czechia, Slovakia

Úvod

Dřevomil *Rhacopus sahlbergi* je známý z Běloruska, Bosny a Hercegoviny, Estonska, Finska, Francie, Chorvatska, Itálie, Lotyšska, Maďarska, Mongolska, Německa, Polska, Rakouska, Rumunska, Ruska (středoevropská oblast, severoevropská oblast a západní Sibiř), Řecka, Slovenska, Švédsko (Muona 2007); Srbska a Turecka (Mertlik, Jeniš & Zbuzek 2007); Česka (Vávra 2008) a Bulharska (Németh et al. 2017).

Nálezy z území Česka a Slovenska uvádí Jászay & Jászayová (2018), Majzlan (2016a-d, 2018), Mertlik (2007, 2008), Roubal (1936), Stejskal & Vávra (2017), Vávra (2008) a Vávra & Škorpík (2013).

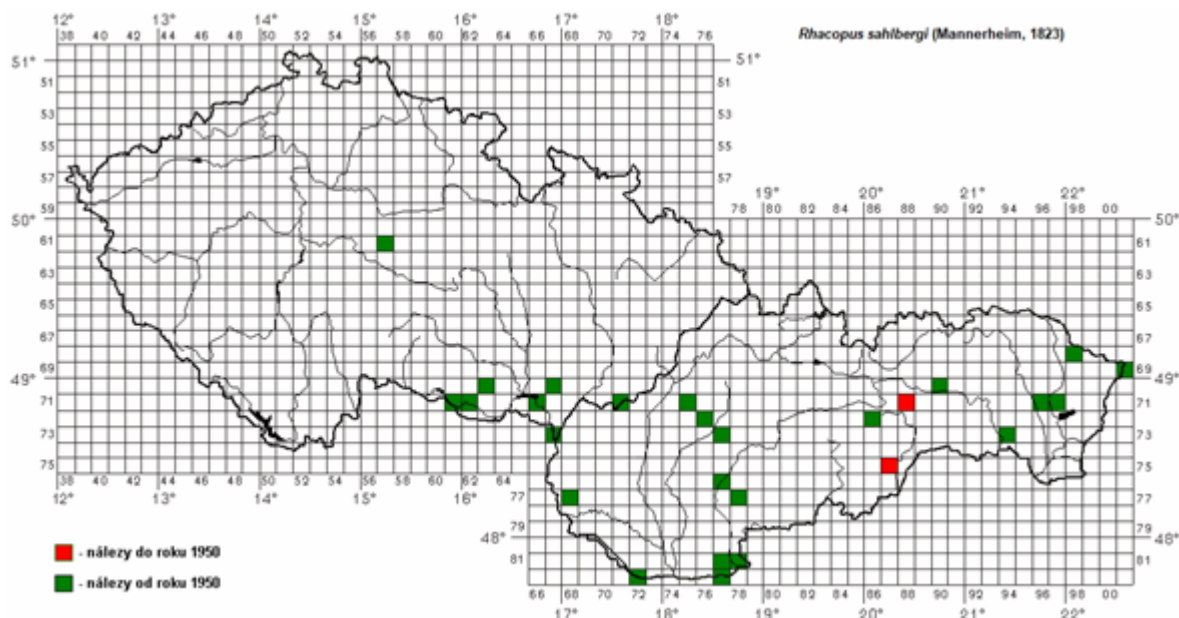
V tomto článku uvádíme všechny publikované nálezy tohoto druhu z území Česka a Slovenska a připojujeme k nim údaje o nálezech nových, doposud nepublikovaných. Nález ze středních Čech je prvním nálezem tohoto druhu pro území Čech.

Obr. 1. *Rhacopus sahlbergi*. Foto Nikola Rahmé.

Metodika

Pro číslování lokalit byla použita vzestupná řada čísel faunistických čtverců, vycházejících z práce Zeleného (1972). Dále jsou v textu použity následující zkratky: coll. – sbírka (collection); det. – (determined); ex. – exemplář (e); leg. – sbíral (collector); observ. – pozoroval (observed); rev. – revidoval (examined); JMMZ – Jihomoravské muzeum, Znojmo; NMPC – Národní muzeum, Praha; SNMB – Slovenské národní muzeum, Bratislava.

Obr. 2. Výskyt dřevomila *Rhacopus sahlbergi* na území Česka a Slovenska.

ČESKO, Bohemia:

6157: Bohemia centr., Bludov (49°48'24"N, 15°15'7"E), 30. VI. 2019, 1 ♂, chycen v letu, D. Kavka leg., M. Kavka det. et coll., J. Mertlik rev. 2019.

První nález pro území Čech.

ČESKO, Moravia:

7063: Moravia mer., Želetice, zámecký park, 8. VIII. 2013, 1 ex., na UV světlo, A. Reiter leg., JMMZ coll. (Vávra & Škorpík 2013, Stejskal & Vávra 2017).

7067: Moravia mer., Čejč env., Cyrdovy terásky (48°55'45.957"N, 16°58'52.435"E), 20. VI. 2012, 1 ex. (nalítl zřejmě na čelovku, neb mi padl na ruku a našťastí se zachytil; lokalita je starý dávno neudržovaný ovocný sad, kde jsou z mnoha stromů jen suchá torza), P. Včelička leg., det. et coll.

7161: Moravia mer., Čížov, Hardeggská stráž, 7. VII. 2011, 1 ♂, na UV světlo, J. Sitek leg. (Vávra & Škorpík 2013, Stejskal & Vávra 2017).

7161: Moravia mer., Lukov, Sloní hřbet, 17. VII. 2013, 1 ♂, na světlo, M. Škorpík leg. (Vávra & Škorpík 2013, Stejskal & Vávra 2017).

7162: Moravia mer., Havraníky, 360m, 10. VI. 2008, 1 ♂ na světlo, J. Vávra leg., det. et coll. (Vávra 2008, Vávra & Škorpík 2013).

7166: Moravia mer., Milovice, 29. V. 2009, 1 ♀, J. Tomčík leg. et coll., R. Szopa det., J. Mertlik rev. 2009.

7166: Moravia mer., Sedlec, obora Bulhary (48.810076N 16.695692E), 15. VI.- 3. VII. 2012, 1 ex., nárazová past 54, *Quercus* sp., L. Čížek, D. Hauck & S. Vodka leg., J. Vávra det.

7171: Moravia mer., Velká nad Veličkou, 1. VII. 2015, 1 ♀, v náletu na světlo na balkóně (cca 21.30 h, jasno, teplo 24°C), J. Habarta leg., det. et coll.

7367: Moravia mer., Lanžhot, obora Soutok (48.64488132N 16.95875625E), 17. V.- 4. VI. 2012, 1 ex., nárazová past 1, *Quercus* sp., L. Čížek, D. Hauck & S. Vodka leg., J. Vávra det.; (48.65256325N 16.96408077E), 5.- 24. VI. 2012, 1 ex., nárazová past 4, *Acer campestre*, L. Čížek, D. Hauck & S. Vodka leg., J. Vávra det.

SLOVENSKO:

6898: Slovakia or., Svetlice, Lásky, 13. VI. 2015, 1 ex., O. Majzlan leg. (Majzlan 2016b).

- 6901: Slovakia or., Bukovské vrchy, Nová Sedlica, 1,5 km S, 18. VII. 2018, 2 ex., oklep *Corylus*, M. Bednařík leg., det. et coll.
- 7090: Slovakia or., Spišské Vlachy, Zahura, 19. VIII. 2017, 1 ex., naletěl na starší nařezané dřevo smrku, T. Jaszay leg. (Jászay & Jászayová 2018).
- 7175: Slovakia occ., Timoradza [Lutov], Lutovský Drienovec (71-7275), 15. VI. 2012, 2 ex., xerothermná dubina, O. Majzlan leg. (Majzlan 2016c).
- 7188: Slovakia or., Slovenský Ráj (?7188), 4. VII. 1937, 1 ♂, J. Roubal leg., [Bida (?Birla) vnl] , SNMB coll., J. Mertlik rev. (Mertlik 2008).
- 7196: Slovakia or., Kladzany, les Stavý, 11. VI. 2008, 1 ♂, chycený mezi 17-19 hod., v lese nad dědinou na lesní pasece z větve mladého habru (*Carpinus betullus*), M. Harman leg., det. et coll.
- 7197: Slovakia or., Vihorlat, Viniansky hradný vrch, 2. VII. 2010, 1 ♂, na světlo, D. Vacík leg., det. et coll.
- 7276: Slovakia occ., Horné Vestenice env., lesostepi, 30. V. 2009, 1 ex., oklep větví, S. Benedikt leg. et det., V. Benedikt coll.; 16.-17. VII. 2011, 3 ex., ve světelném lapači, V. Benedikt & I. Smatana leg., det. et coll.
- 7286: Slovakia or., Muráňská planina, Javorníková dolina, 12.- 13. VII. 2008, 2 ♂, 1 ♀, v oklepu (♂ z proschlé větve jasanu, 1 ♂ a 1 ♀ z lísky), M. Bednařík, J. Bouchal et K. Doležel leg.
- 7286: Slovakia or., Muráňská planina, Poludnica, 23. VI. 2008, 1 ex., V. Benedikt leg., det. et coll.
- 7286: Slovakia or., Muráňská planina, Suchý dol, 21. VII. 2006, 1 ex., L. Sekerka leg. et det. (Mertlik 2008); 22. VII. 2006, 1 ♂, ranní oklep, J. Pelikán leg., det. et coll., J. Mertlik rev. 2006 (Mertlik 2008).
- 7286: Slovakia or., Muráňská planina, Muráň, bez data, 1 ♂, Hajný leg., S. Laibner coll. in NMPC coll., J. Mertlik rev. 2018.
- 7286: Slovakia or., Muráňská planina, Muráň, 2 km SV, 450-600m, 4. VII. 2006, 1 ♂, *fageto-quercetum*, S. Benedikt leg., J. Vávra det., V. Benedikt coll. (Mertlik 2008).
- 7286: Slovakia or., Muráňská planina, Šiance 700m, 8. X. 2006, 1 ex., *fagetum*, J. Vávra leg. et det. (Mertlik 2008); 1. VII. 2008, 1 ♀ (9mm), sklepaná z proschlé lipové větve spolu s *Isorhipis melasoides*, K. Doležel leg., det. et coll.
- 7377: Slovakia occ., Zemianské Kostofany, 21. VI. 2013, 2 ex., dubový les, O. Majzlan leg. (Majzlan 2016c).
- 7394: Slovakia or., Nový Salaš env., 380m, 2. VII. 2016, 1 ex., na světlo, I. Smatana leg., det. et coll.; 28.-29. VI. 2017, 1 ex., I. Smatana leg., det. et coll.
- 7587: Slovakia centr., Gemer, bez data, V. Machulka leg. (Roubal 1936, Mertlik 2008).
- 7677: Slovakia occ., Nová Dedina, Šándorky, 10. VI. 2015, 1 ex., O. Majzlan leg. (Majzlan 2016a).
- 7768: Slovakia occ., Malé Karpaty, Bratislava, Rača, 28. VIII. 2009, 1 ex., dubina, O. Majzlan leg. (Majzlan 2016c).
- 7778: Slovakia occ., Krškany, Jakubie, 27. V. 2017, 1 ex., S. Benedikt leg., V. Benedikt det. et coll.
- 7778: Slovakia occ., Levice, Horša, 20. VI. 2017, 1 ex., xerothermní lesostep s duby, O. Majzlan leg., det. et coll. (Majzlan 2018).
- 8177: Slovakia occ., Štúrovo, Belanské kopce, VI. 1965, 1 ex., sklepan z proschlého *Quercus*, J. Gottwald leg. (Mertlik 2008).
- 8178: Slovakia occ., Kamenica nad Hronom, Burda (47.8258000N, 18.7485333E), 2011, 1 ex., O. Majzlan leg., Malaiseho past (Majzlan 2016d).
- 8272: Slovakia occ., Čičov, lužní les u Dunaje, 10. VII. 2011, 2 ex., O. Majzlan leg. (Majzlan 2016c); dtto, 5. VIII. 2011, 1 ex.
- 8277: Slovakia occ., Mužla, Čenkov env., 12. VII. 2010, 1 ex., v letu (asi 1m nad zemí, cca 20.50 hod), J. Habarta leg. et coll.
- 8277: Slovakia occ., Mužla, Čenkov, NPR Čenkovská step, 21. V. 2011, 1 ex., osmyk po bouřce (večer kolem půl sedmé), J. Pelikán leg., det. et coll.
- 8277: Slovakia occ., Obid, 2 km J, okolí Dunaje, 26. V. 2008, 1 ex., oklep větví, S. Benedikt leg. et det., V. Benedikt coll.

Bionomie. *Rhacopus sahlbergi* se ve střední Evropě vyskytuje především v nížinných až podhorských oblastech, ale všude pouze velmi lokálně a sporadicky. Stanovištěně není vyhraněné, vyskytuje se v přírodně bohatých porostech pralesního charakteru, v pobřežních porostech i v lesostepních formacích. Vývoj larev probíhá v tlejícím dřevě padlých slabších kmínků a odlomených větvích dubů (*Quercus* sp.), habrů (*Carpinus* sp.), lísek (*Corylus* sp.) a topolů (*Populus* sp.) (Vávra & Škorpík 2013). Stejně jako většina druhů čeledi Eucnemidae žije velmi skrytě, proto mnoho nálezů pochází z lovu na UV světlo.

V červeném seznamu ohrožených druhů Česka je tento druh uveden v kategorii CR – kriticky ohrožený (Vávra 2017).

Poděkování

Kolegům Michalu Bednaříkovi (Olomouc), Václavu Benediktovi (Plzeň), Lukáši Čížkovi (České Budějovice), Karlu Doleželovi (Olomouc), Janu Habartovi (Velká nad Veličkou), Marcelu Harmanovi (Kladzany), Otu Majzlanovi (Bratislava), Janu Pelikánovi (Hradec Králové), Ivanu Smatanovi (Košice), Richardu Szopovi (Bystrice nad Olší), Dušanu Vacíkovi (Hranice) a Petru Včeličkovi (Praha), děkujeme za poskytnutí faunistických údajů.

Za poskytnutí fotografie imaga *Rhacopus sahlbergi* děkujeme kolegovi Nikolovi Rahmé (Budapešť).

Literatura

- JÁSZAY T. & JÁSZAYOVÁ A. 2018: Nové zajímavé nálezy chrobáků (Coleoptera: Bothrideridae, Carabidae, Derodontidae, Leiodidae, Melasidae, Staphylinidae, Tenebrionidae) na Slovensku [New interesting findings of beetles Coleoptera: Bothrideridae, Carabidae, Derodontidae, Leiodidae, Melasidae, Staphylinidae, Tenebrionidae in Slovakia]. – Biodiversity & Environment, Prešov, Vol. 10, No. 2: 25-37.
- MAJZLAN O. 2016a: Chrobáky (Coleoptera) lokality Šándorky pri obci Nová Dedina (Štiavnické vrchy). – Naturae Tutela, 20 (1): 33-54.
- MAJZLAN O. 2016b: Chrobáky (Coleoptera) vybraných lokalit v oblasti Východné Karpaty. – Naturae Tutela, 20 (2): 101-126.
- MAJZLAN O. 2016c: Faunistické příspěvky zo Slovenska Coleoptera 11. – Naturae Tutela, 20 (2): 183-189.
- MAJZLAN O. 2016d: Chrobáky (Coleoptera) v Národnej prírodnej rezervácii Burdov. – Ochrana prírody 27: 48-88.
- MAJZLAN O. 2018: Horšianska dolina – refúgium teplomilných druhov chrobáků (Coleoptera). JZ Slovensko. – Naturae Tutela, 22 (1): 41-58.
- MERTLIK J. 2007: Faunistické mapy druhů čeledí Cerophytidae, Elateridae, Eucnemidae, Lissomidae a Throscidae (Coleoptera: Elateroidea) Česka a Slovenska. Permanentní elektronická publikace.
In: <http://www.elateridae.com/page.php?idcl=105> (Aktualizace 1.1.2020).
- MERTLIK J., JENIŠ I. & ZBUZEK B. 2007: New records on the distribution of some species of the family Eucnemidae (Coleoptera). – Elateridarium, 1: 92-96.
In: http://www.elateridae.com/clanky/mertlik-jenis-zbuzek_eucnemidae__23_10_2007.pdf
- MERTLIK J. 2008: Druhy čeledi Melasidae (Coleoptera: Elateroidea) České a Slovenské republiky. – Elateridarium, 2: 69-137.
In: http://www.elateridae.com/clanky/druhy_celedi_melasidae_14_3_2008.pdf
- MUONA J. 2007: Family Eucnemidae, pp. 81-86. In LÖBL I. & SMETANA A. (eds.): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 4. Elateroidea - Derodontoidea - Bostrichoidea - Lymexyloidea - Cleroidea - Cucujoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 935 pp.
- NÉMETH T., LAUŠ B. & TALLÓSI B. 2017: New distributional data on Elateroidea for Albania, Bulgaria, Croatia, Greece, Macedonia, Montenegro and Serbia (Coleoptera: Elateridae, Eucnemidae). – Folia Entomologica Hungarica. Rovartani közlemények, 78: 47-56.
- ROUBAL J. 1936: Katalog Coleopter (Brouků) Slovenska a Podkarpatské Rusi II. – Nákladem Učené spol. Šafaříkovy v Bratislavě, 434 pp.
- STEJSKAL R. & VÁVRA J. CH. 2017: Brouci (Coleoptera) zámeckého parku v Želeticích u Znojma Beetles (Coleoptera) of Želetice Castle Park, near Znojmo. – Klapalekiana, 53: 341-359.
- VÁVRA J. CH. 2008: Faunistic Records from the Czech Republic – 270. Coleoptera: Eucnemidae, Nitidulidae. – Klapalekiana, 44: 303-304.
- VÁVRA J. CH. & ŠKORPÍK M. 2013: Dřevomilovití brouci (Coleoptera: Eucnemidae) v Národním parku Podyjí a jeho blízkém okolí, s poznámkami k jejich bionomii. – Thayensia 10: 53-90.
- VÁVRA J. CH. 2017: Eucnemidae (dřevomilovití), pp. 354-355. – In: HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. (eds.) 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. (Red List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates). – Příroda, Praha 36: 1-612. (in Czech and English).
- ZELENÝ J. 1972: Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. [Entwurf einer Gliederung der Tschechoslowakei für Zwecke der faunistischen Forschung]. – Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV, 8: 3-16.